

KÁRPÁTALJAI KULTÚRKRÓNIKA

(2024. JÚLIUS, AUGUSZTUS)

ELISMERÉSEK

* Megjelent a londoni székhelyű British Publishing House Ltd. gondozásában a *Magyarország sikeres személyiségei* című magyar nyelvű életrajzi lexikon VIII/2024. évi kötete, amelyben hét kárpátaljai származású magyar ember is szerepel:

– a tiszabökényi születésű **Berezovszky József** (1986), a MÉÉG Magyar Építő és Épületgépészeti Kft. tulajdonosa, ügyvezetője;

– a tiszabökényi születésű **dr. Dupka György** (1952) PhD történész, lágerkutató, író, újságíró, szerkesztő, kisebbségi kultúrpolitikus;

– a huszti születésű **dr. habil. Hudák István** (1962), a Pécsi Tudományegyetem PhD kutatóorvosa, elismert idegsebész;

– a beregszászi születésű **dr. habil. Váradi Natália** (1980) PhD történész, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola történelemtanára, több intézet és alapítvány igazgatója;

– a munkácsi születésű **prof. Dr. Péter Antal** (1945) kémikus, a Szegedi Tudományegyetem professzor emeritusa;

– a tiszafarkasfalvai születésű **Virág László** (1954), a Kárpátaljai Magyar Vállalkozók Szövetségének elnöke;

– az ungvári születésű **Zsámboki Judit** (1980), a Pseudonym Fóliás Juci családi vállalkozás cégvezetője.

A már több mint 170 éves múltra visszatekintő British Enciklopédia kimagasló személyiségeket, sikeres embereket életrajzaik által mutat be.

* A *Magyar Érdemrend parancsnoki keresztjével* tüntették ki **dr. Tóth Mihály** kárpátaljai magyar kisebbségi politikust, nemzetközi jogászt, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség volt alelnökét, az Ukrajnai Magyar Demokrata Szövetség volt elnökét, az Ukrán Nemzeti Tudományos Akadémia Volodimir Koreckij Állam- és Jogtudományi Intézete nyugalmazott tudományos főmunkatársát, volt parlamenti képviselőt a kárpátaljai magyarság és az anyaország közötti kapcsolatok ápolása, valamint a kisebbségek jogainak védelme érdekében végzett kiemelkedő tevékenysége elismeréseként. A kitüntetést **Gulyás Gergely** miniszter adta át Budapesten.

* *Kallós Zoltán Külhoni Magyarorsáért Díjat* kapott a kárpátaljai *Borzsavári népzenei együttes*. Az elismerést **Potápi Árpád János**, a Miniszterelnökség nemzetpolitikáért felelős államtitkára adta át **Kovács Sándornak**, a Borzsavári együttes vezetőjének. Az államtitkár többek között elmondta, hogy a Borzsavári együttes példája is mutatja azt, hogy „a kárpátaljai magyarság ki akar tartani a szülőföldjén, és minden nehézség ellenére a kultúra is virágzik”.

* Magas színvonalú munkájáért *Magyar Érdemrend Lovagkeresztje* kitüntetését vehette át **Tarpai Viktória** Jászai Mari-díjas színművész, a Déryné Társulat és a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház tagja.

* *Magyar Arany Érdemrend* kitüntetésben részesült a kárpátaljai származású **Fodor Gusztáv**, a Tiszaderzsi és Tomajmonostori Református Egyházközség lelkésze a Magyarországon és Kárpátalján végzett odaadó lelkipásztori szolgálata, valamint áldozatos karitatív és közéleti tevékenysége elismeréseként.

* *Magyar Ezüst Érdemrendet* vehetett át **Berki Marianna**, az „Egán Ede” Kárpátaljai Gazdaságfejlesztési Központ Jótékonyági Alapítvány igazgatója a kárpátaljai magyarság érdekében végzett lelkiismeretes munkája, valamint bátor helytállása elismeréseként.

* *Magyar Ezüst Érdemrendet* kapott **Kacsó András**, a Kárpátaljai Hitéletéért Alapítvány és a Kárpátaljai Ferences Misszió Alapítvány kuratóriumi elnöke a kárpátaljai magyar közösség megmaradását és a ferences misszió működését szolgáló több évtizedes, önzetlen karitatív és szociális tevékenysége elismeréseként.

* A VIII. összehívású Beregszászi Városi Tanács 40. ülésén **Kacsó Attila** főtörzsrőmestert, gáti lakost kitüntették a *Szülőföld védelmezője – a Beregszászi kistérség Hőse* címmel – olvasható a közösségi hálón **Babják Zoltán** polgármester oldalán.

Gratulálunk a díjazottaknak!

FONTOSABB ESEMÉNYEK, RENDEZVÉNYEK

JÚLIUS

* *Ijjász Gyula* (1874–1943) múlt századbéli ungvári művész születésének 150. évfordulója alkalmából nyílt kiállítás a Lehoczky Tivadar Kárpátaljai Megyei Honismereti Múzeumban Magyarország Ungvári Főkonzulátusának közreműködésével. A tárlaton néhány eredeti alkotása, valamint 20 reprodukció tekinthető meg archív újságcikkek, fotók kísé-

retében, amelyek lehetőséget adnak arra, hogy a látogatók érdekes részleteket tárjanak fel az alkotó életéből.

* Magyarország Ukrajnai Nagykövetsége Magyarországnak az Európai Unió Tanácsában betöltött soros elnöksége nyitórendezvényeként kulturális programot szervezett a kijevi érdeklődők számára. Kiállítással együtt került megrendezésre az Anasztázia magyar királynéről szóló történelmi konferencia, amelyen **dr. Zubánics László**, az Ungvári Nemzeti Egyetem Magyar Történelem és Európai Integráció Tanszékének vezetője és **dr. Kornijenko Vjacseszlav**, a Kijevi Szent Szófia nemzeti emlékhely vezérigazgató-helyettese tartott előadást.

* Július 1-től Magyarország tölti be az Európai Unió Tanácsának soros elnökségét. Ennek apropóján kiállítást és filmvetítést szervezett Magyarország Beregszászi Konzulátusa és a Mathias Corvinus Collegium (MCC) Beregszászi Képvisellete. A kiállítást követően az esti órákban filmvetítésre került sor Makkosjánosiban, a Helikon Hotelben, ahol a *Semmelweis Ignácról* készült, **Koltai Lajos** által rendezett magyar életrajzi filmet lehetett megtekinteni. A film kárpátaljai vonatkozása, hogy a beregszászi társulat színésznője, **Szűcs Nelli** is látható az alkotásban.

* A hagyományokhoz hűen ünnepeles keretek között kapta kéz-

hez oklevelét a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola (II. RF KMF) Felsőfokú Szakképzési Intézetének 43 végzős diákja a beregszászi római katolikus templomban.

* A KMKSZ csendes koszorúzással egybekötött Turul-ünnepséget szervezett, amely a délelőtti órákban a tiszaujlaki Sóház épületénél vette kezdetét, majd a Turul-emlékműnél folytatódott. **Holozsai Erzsébet** vezetésével a benei Szélrózsa csoport fiataljai énekeket és verseket adtak elő, majd a jelenlévők, köztük **Sin József**, **Gulácsy Géza** KMKSZ-alelnökök megkoszorúzták az emlékművet.

* Ugyancsak a Rákóczi-szabadságharc első győztes csatájára és a Nagyságos Fejedelemre emlékeztek a Felső-Tisza-vidéki Bóvcár-kútnál, illetve a Rákóczi-forrásnál, amely a huszti járási Vilsani (Égermező) település határában található. **Sari József**, a KMKSZ Felső-Tisza-vidéki Középszintű Szervezetének elnöke osztotta meg gondolatait a jelenlévőkkel. Az eseményen részt vett **Buczko István** beregszászi vezető konzul is.

* Az ungvári Szent Kereszt Felmagasztalása székesegyházban felszentelték a Munkácsi Görögkatolikus Egyházmegye új püspökét. **Teodor Macapula** felavatási liturgiáján csaknem kétezer ember vett részt.

* A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán (II. RF KMF) magiszteri fokozatú (MA/MSc) diplomaátadó ünnepségre került sor, amelyen az idén a mesterképzést befejező 74 hallgató vehette át a végzettséget igazoló okiratát.

* Átvették az alapképzés elvégzését igazoló oklevelüket az Ungvári Nemzeti Egyetem (UNE) Ukrán–Magyar Oktatási-Tudományos Intézetének (UMOTI) nappali és levelező tagozatos végzősei. Az ünnepségen 38 diploma került kiosztásra magyar nyelv és irodalom, történelem és országismeret, matematika és fizika, illetve finnugor (szakfordítói) szakon.

* A mezővári **Kovács házaspár, Sándor és Erika**, a BorzsaVári népi zenekar alapítói immár negyedik alkalommal tartották meg a háromnapos Mezővári Népi és Hagyományörző Napok rendezvénysorozatát a Nemzet Házában.

* A Kárpátaljai Szövetség szék-házába mintegy százan jöttek el, hogy zenés-irodalmi est keretében felköszöntsék a 70 éves **Kovács Sándor** Magyar Örökség díjas helytörténészt, útikönyvszerzőt, fotóst, a Kárpátaljai Szövetség volt vezetőségi tagját. Az eseményen a résztvevőket és az ünnepeltet **dr. Seremet Sándor**, a Kárpátaljai Szövetség főtitkára köszöntötte. Az est befejező részében **Kovács Sán-**

dor *Ügyeket szolgálni* c. könyvét tisztelőinek szeretettel dedikálta, amely a szerző fotókkal illusztrált önéletrajzát, megjelent munkáinak jegyzékét tartalmazza.

* Ez év februárjában lett volna 100 éves a kiváló történészprofesszor, **Váradi-Sternberg János. Dr. Kész Barnabás** kedvenc egyetemi tanáráról írt tanulmánya nemrég jelent meg a Debreceni Egyetem *Gerundium* c. egyetemtörténeti folyóiratának legújabb számában.

* A háború árnyékában a MÉKK folytatja a szellemi értékmentő munkát Kárpátalján az OSZK Magyar Elektronikus Könyvtárral megkötött együttműködési megállapodás alapján – tudatta **Dupka György** elnök. Az 1992–2024 között megjelent 351 könyvből (ebből 320 Intermix könyv és 31 KMMI-füzet) eddig 337 könyvet és KMMI-füzetet sikerült digitalizálni.

AUGUSZTUS

* A XIV. Jankovics Mária Alkotótábor második turnusát a Tiszaháton, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola (II. RF KMF) Egán Ede Szakképzési Centrum Tiszapéterfalvai Szakképzési Központjában rendezték meg a „GENIUS” Jótékonyági Alapítvány szervezésében. Üdvözlőbeszédet mondott **Váradi Natália**, a „GENIUS” Jótékonyági

Alapítvány elnöke, **Kulin Ágnes**, a Révész Imre Társaság elnöke

* A beregszászi Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színházban bemutatták a *Frida* című monodrámát. Az előadást a XX. századi Mexikó ikonikus festőnője, **Frida Kahlo** naplója nyomán (fordította: **Szabó T. Anna**) rendezte **Oleh Melnyicsuk**. A monodrámában **Orosz Ibolya** színésznő személyesítette meg a festőnőt.

* Megnyitotta kapuit az 51. Tokaji Író-tábor, melynek ideai témája: Szabadság és autonómia. Az eseményen az *Együtt* című irodalmi folyóirat szerzői közül **Finta Éva** József Attila-díjas költő is részt vett. A határon túli irodalom képviselőiben a felvidéki **Nagy Erika** és **Hodossy Gyula**, a kárpátaljai **Lőrincz P. Gabriella**, az erdélyi **Czilli Aranka** és **Sántha Attila**, valamint a délvidéki születésű **Kollár Árpád** olvastak fel műveikből. A Millenniumi Irodalmi Emlékparkban emléktáblát is avattak. Ezúttal az író-tábor egykori elnökének, *Pomogáts Bélának* állítottak emléket. Az eseményt megtisztelte jelenlétével *Pomogáts Béla* özvegye is. A záró rendezvényen a szokásos *Hordó-díjak* találtak gazdára. A kuratórium ebben az évben **Lőrincz P. Gabriellát** és **Kollár Árpádot** jutalmazta.

* *Életre kelt irodalom* címmel szervezte meg a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség az ideai Keresztén Balázs Olvasótábor, amelynek a

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola és annak Kölcsey Ferenc Szakkollégiuma adott otthont. Az olvasótáborban a nebulók játékos formában ismerkedtek meg az irodalmi művekkel. **Bodnár Alexandra**, a Kossuth Lajos Líceum pedagógusa tájékoztatása szerint mások mellett **Csordás László** irodalmár, irodalomkritikus, a Rákóczi Főiskola docense tartott előadást, illetve **Shrek Tímea** és **Marcsák Gergely** beregszászi író-költő-pedagógus házaspár tartott gyakorlati foglalkozással, verselemzéssel és megzenésített versek előadásával egybekötött renghagyó irodalomórát.

* A Tiszaháti Tájélmúzeum Fogarassy-kuriájának parkjában lévő görögkatolikus kápolnában Szent István-napi ünnepségre került sor a MÉKK szervezésében. A Himnusz elhangzása és **Marcsák Gergely** költő, verséneklő előadása után **Nagyné Szakadáti Rita**, a Tiszaháti Tájélmúzeum és a Péterfalvai Képtár igazgatója nyitotta meg a IV. Tiszaháti Szent István Napot, üdvözölte az esemény résztvevőit. István király örökségét méltató ünnepi beszédet mondott **Kustán Beáta**, a Péterfalvai/Tiszaháti kistérség titkára, **dr. Gyebnár István**, Magyarország beregszászi konzulátusának misszióvezetője, **dr. Zubánics László**, az Ungvári Nemzeti Egyetem tanszékvezető történésze, az UMDSZ és a KMMI elnöke, **Vári Fábrián László** Kossuth-díjas

költő, az MMA irodalmi tagozatának vezetője, az *Együtt* c. folyóirat főszerkesztője, **Shrek Tímea** író, a Kovács Vilmos Irodalmi Társaság alelnöke; **dr. Dupka György** történész, Tiszabökény díszpolgára, a MÉKK elnöke, a helyi római katolikus egyháztanács világi elnöke.

A Tisza Csillag kórus alkalomhoz illő énekeket adott elő. Az ökumenikus liturgia keretében **Lehel** ferences atya, a tiszabökényi Árpád-házi Szt. Erzsébet római katolikus templom plébánia kormányzója szentbeszédben emlékezett meg Szent István királyról, a keresztény állam építőjéről, és imát mondott a békéért. **Kótonovics István**, a tiszabökényi görögkatolikus egyház áldozópapja államalapító István királyra emlékezve fejtette ki gondolatait, megszentelte az új kenyeret. Ezt követően az ünneplők megkoszorúzták a park bejáratánál a hármashalmon álló Szent István-keresztet.

* A Magyar Örökség díjas kárpátaljai Credo verséneklő együttes az államalapító Szent István király emlékünnepe és egyben az új kenyér napja alkalmából az Ungvári járásban négy helyszínen – Nagydobrony, Csap, Koncháza, Szürte – tartott ünnepi előadást.

* Az ungvári főkonzulátuson megnyílt **Jónás Tibor** festőművész és a „ROM-ART” művészeti iskola diákjainak kiállítása. A kiállított

festményeken a roma kultúra értékei, hagyományai, a roma élet minden napjai elevenednek meg.

* A Kárpátaljai Megyei Szabadtéri Néprajzi Múzeum kis kiállítótermében megnyílt **Mária Kupar** ungvári iparművész kiállítása.

* Szoboravatóval egybekötött családi napot tartottak Sárosorsziban. A település központjában, a római katolikus templom előtti téren felavatták **Gergely István** csetfalvai fafaragó Szent István alakját megformázó szobrát.

* Megrendezték a Berekfürdői Körmendi Lajos Írótábort. Az eseményen az *Együtt* című irodalmi folyóirat képviselőjében **Vári Fábrián László** Kossuth-díjas költő, író, az MMA irodalmi tagozatának vezetője, a kiadvány főszerkesztője, **Dupka György** történész, irodalmár, lapigazgató és **Finta Éva** József Attila-díjas költő is részt vett.

* A Kárpátaljai Szövetség idén is megrendezte a kárpátaljaiak hagyományos találkozóját a balatonföldvári Riviéra Park Hotelben. A megnyitó napján emlékpados avattak **Kutlán András** és **Lator László** tiszteletére, beszédet mondott **dr. Nemeskéri-Kutlán Endre** és ifj. **Lator László**. Majd **Ortutay Mária** a *Pákh család* c. könyvének bemutatója következett. A pénteki program a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház *Háztűznéző* c. előadásával zárult.

Szombat délelőtt megtartották a Kárpátaljai Szövetség tisztújító közgyűlését. *Kárpátaljiáért szóval és tettel* címmel panelbeszélgetés zajlott le **Ferenc Viktória** EP-képviselővel és **Kopriva Attila** munkácsi festővel. Ebéd után *Az orosz-ukrán háború és a világrendszerelváltás* címmel szerveztek külpolitikai kerekasztal-beszélgetést. A kárpátaljai magyarok találkozója Balaton-parti zenés, táncos mulatsággal fejeződött be.

KÖNYVESPOLC – 2024

Az *Együtt* című irodalmi-művészeti-kulturális-humán tudományi folyóirat 2002–2024 között megjelent számai itt tekinthetők meg:

<http://kmmi.org.ua/konyvtar/folyoiratok/egyutt>

<https://epa.oszk.hu/html/vgi/boritolapuj.phtml?id=595>

KÁRPÁTALJAI MAGYAR KÖNYVEK

(Sorozatszerkesztő és felelős kiadó: **Dupka György**)

MEGJELENT

* **Dupka György – Fuchs Andrea:** *A Kárpátaljai Magyar Könyvek, a KMMI-füzetek sorozat bibliográfiája, a digitalizált művek jegyzéke*

(1992–2024). Kárpátaljai Magyar Könyvek 310. Sorozatszerkesztő és felelős kiadó: Dupka György. Felelős szerkesztő, lektor: dr. Zékány Krisztina. Fedélterv, műszaki szerkesztő: Dupka Zsolt. Intermix Kiadó – MÉKK, Ungvár–Budapest, 2024.

Tárolt változata: https://kmmi.org.ua/uploads/attachments/books/books-pdf/2024/intermix_katalogus_2024_001-121.pdf

* **Shrek Tímea:** *Ördögsgzeg. Mesegyűjtemény. Kutas Csaba* illusztrációival. Kárpátaljai Magyar Könyvek, 306. MÉKK-Intermix, Ungvár–Budapest, 2024. Elektronikus változat: <https://kmmi.org.ua/konyvtar/konyvek/reszletes/ordogszeg>

* **SZÉGYENPIAC.** *Tollal a békéért az orosz-ukrán háború árnyékában (Az Együtt folyóirat szerzői körének antológiája, 2014–2024).* A kötetben olvasható írások (versek, prózai írások, esszék, interjúk, jegyzetek) az *Együtt* c. folyóiratban és más kiadványokban jelentek meg.

Összeállította, a szöveget gondozta és a jegyzeteket írta: **Dupka György.** Lektorálta és az előszót írta: **Vári Fábíán László.** Borító és belső illusztrációk: **Kutas Csaba** (Tiszapéterfalva). Szerkesztő: **Szemere Judit.** Szerkesztőségi munkatárs: **Fuchs Andrea.** Műszaki szerkesztő: **Dupka Zsolt.** Kárpátaljai Magyar Könyvek 307. Intermix

Kiadó–KMMI, Ungvár–Budapest, 2023. Tárolt változata: https://kmmi.org.ua/.../2024/ant_szegyenpiac_001-305.pdf

ELŐKÉSZÜLETBEN

A GULAG–GUPVI-kutatók nemzetközi fóruma Kárpátalján, 2023. Nemzetközi emlékkonferencia, Beregszász, 2023. november 17. A Szolyvai Emlékpark Évkönyve. Összeállította, a jegyzeteket írta: **dr. Dupka György**. Lektorálta: **dr. Zubánics László**. Felelős szerkesztő: **dr. Zékány Krisztina**. Szolyvai Emlékpark–MÉKK, Ungvár–Budapest, 2024. Kárpátaljai Magyar Könyvek 300.

Dupka György: *30 éve a magyarság szolgálatában, a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége.* Lektorálta: **Zubánics László**. Felelős szerkesztő: **dr. Zékány Krisztina**. MÉKK–Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2024.

Dupka György–Zubánics László: *In memoriam Váradi Sternberg János. A 100 éve született neves kárpátaljai történész emlékkönyve.* KMMI-füzetek XXXII. Sorozatszerkesztő: **Zubánics László** elnök. Kiadja: a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet. Ungvár–Beregszász, 2024.

Összeállította: Dupka György